

Засновники:
 Департамент освіти і науки обласної
 державної адміністрації
 Івано-Франківський обласний інститут
 післядипломної педагогічної освіти
Адреса редакції:
 76018 м. Івано-Франківськ,
 пл. Міцкевича, 3
 Телефон (03422) 52 24 93
 Видається в ОШПО

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
 ОШПО протокол № від

Головний редактор
ШЕЛЕМЕЙ Любов, проректор з науково-
 методичної роботи та моніторингу якості
 освіти Івано-Франківського ОШПО

Редакційна рада:
БАРАБАШ Ольга, проректор з наукової
 роботи Івано-Франківського ОШПО, кандидат
 педагогічних наук, доцент;
БІГУН Михайло, доцент кафедри менеджменту
 та освітніх інновацій ОШПО, кандидат фізико-
 математичних наук;
ЗУБ'ЯК Роман, ректор Івано-Франківського
 ОШПО, кандидат педагогічних наук, доцент

Редакційна колегія:
ВИЛУЩАК Тетяна, завідувач лабораторії
 організації та навчальної діяльності;
ДУТЧАК Алла, методист лабораторії
 управління та організації освіти;
МЕРДУХ Іван, завідувач лабораторії
 природничо-математичних дисциплін,
 кандидат біологічних наук;
МАЛИЙ Петро, методист лабораторії
 природничо-математичних дисциплін;
НИЖНИК Ольга, завідувач лабораторії
 управління і організації освіти;
ОСТРОВСЬКА Галина, завідувач кафедри
 теорії та методики навчання, доктор
 педагогічних наук, доцент;
ПІДЛИПНА Людмила, директор обласного
 центру практичної психології та соціальної
 роботи, кандидат психологічних наук;
РИМАР Віктор, завідувач лабораторії
 дисциплін естетичного циклу та фізичного
 виховання;
СТРІЛЬЧИК Галина, завідувач лабораторії
 педагогічного досвіду та етнопедagogіки;
УМАНЦІВ Наталія, завідувач лабораторії
 суспільно-філологічних дисциплін;
ФЛЯК Оксана, завідувач лабораторії
 національного виховання;
ЮСІПЧУК Світлана, завідувач лабораторії
 дошкільної та початкової освіти

Тези надруковано в авторській редакції

Оформлення і технічне редагування
 Світлани ГРИТЧУК

- Підп. до друку 25. 10. 2022. Гарнітура "Таймс".
- Формат 60x84/8.
- Складання та верстку виконано в обласному
- літературно-видавничому центрі ОШПО

- * Рукописи не рецензуються і не повертаються
- Редакція залишає за собою право скорочувати і
- редагувати надіслані матеріали, не порушуючи
- їхнього основного змісту
- За достовірність фактів, цитат, власних імен та
- інших відомостей відповідають автори
- публікацій

ДЖЕРЕЛА

Науково-методичний вісник № 1 (105), 2024

Свідоцтво про реєстрацію серії ІФ № 317

Виходить три рази на рік

ЗМІСТ

Іван БЕЗЕНА. Вчитель і змістовні трансформації в шкільній історичній освіті.....	3
Анна БІДНІК. Катерина Зарицька: життєвий шлях у боротьбі з тоталітаризмом.....	9
Сергій БІЛОШИЦЬКИЙ, Світлана МІТЯГІНА. Організація усноісторичних досліджень у закладах освіти як засіб вивчення життєвого шляху видатних постатей та технологія національно-патріотичного виховання молоді.....	14
Софія БОДНАРЧУК. Андрей Шептицький та його внесок у розвиток національно-культурного життя українців.....	18
Анастасія БОЦВІНОК. Костянтин-Василь Острозький – захисник руської ідентичності.....	21
Світлана БОЯН-ГЛАДКА, Мар'ян МОРОЗ. Внесок Івана Вагилевича у розвиток української культури і державності.....	23
Володимир ГЛАДИШЕВ. Уроки академіка Наливайка.....	25
Вікторія ГРИНЯК. Микола Мушинка – найвідоміший українець Словаччини.....	31
Людмила ДАВИДЮК. Методика викладання техніки художнього читання в науковому доробку "учителя виразного життя" Романа Черкашина.....	33
Олександр ДЕМ'ЯНЮК. Волиняни в органах центральної влади доби Української Центральної Ради.....	37
Володимир ДМИТРІВ. Внесок Богдана Лепкого в формування національної ідентичності українців та духовне відродження України.....	41
Оксана ДРОГОБИЦЬКА. Теофіл Ганушевський (1908–1941) – жертва радянського терору в Галичині.....	43
Марина КАБИШ. Вплив викладача філологічних дисциплін на формування національної свідомості та патріотизму студентів в умовах боротьби за незалежність.....	46
Любомира КАЛУСЬКА. Трансформація ідей Софії Русової в сучасну дошкільну освіту та виховання.....	48
Жанна КЛИМЕНКО. Літературно-методичні обрії Бориса Шалагінова.....	54
Степан КОБУТА, Святослав ПРИЙМАК. Участь В'ячеслава Чорновола у виборюванні незалежності України: виховний потенціал для сучасної молоді.....	62
Денис КОЧЕРЖУК. Вплив українського звукозапису популярної музики на виховання молодого покоління ХХІ століття (методи культурологічних та музикознавчих змін).....	65
Анжела МЕЛЬНИК, Олександр МЕЛЬНИК. "Мистецтво виправляє душу": українські педагоги про роль мистецтва у формуванні особистості молоді.....	68
НАШІ АВТОРИ.....	71

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ІНСТИТУТ УКРАЇНІСТИКИ, ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ, УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

ЗБІРНИК ТЕЗ

V Міжнародної науково-практичної конференції
“Особистість в історії, літературі та методиці навчання

ІОІППО

UW
Instytut Ukrainistyki
Uniwersytetu Warszawskiego

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
1834

Україні,
її незламним героям
та країнам-союзникам
присвячується

V Міжнародна науково-практична конференція
«Особистість в історії, літературі та методиці навчання»

24.10.2024

Київ – Івано-Франківськ – Варшава

ТЕОФІЛ ГАНУШЕВСЬКИЙ (1908–1941) – ЖЕРТВА РАДЯНСЬКОГО ТЕРОРУ В ГАЛИЧИНІ¹

17 вересня 2024 р. минуло 85 років від початку радянської окупації Галичини, або так званого «першого приходу совітів» (1939–1941). З встановленням радянської влади у краї повсякденне життя галичан зазнало кардинальних змін, адже повсюди панували тотальний контроль, антирелігійна пропаганда і масовий терор. Однією з жертв тоталітарної системи став представник відомої священничої родини Теофіл Ганушевський (1908–1941).

Теофіл Ганушевський («Філько») народився 1 березня 1908 р. у с. Лецівка (нині Калуський район Івано-Франківської області) в патріотичній сім'ї о. Михайла Ганушевського та Ірини з роду Горникевичів. Священник відзначався активною громадською позицією. Зокрема, під час душпастирювання у с. Угорники Станиславівського повіту (1927–1939), він був головою Наглядних рад окружного Союзу кооперативів та відділу «Маслосоюзу», товариства «Відродження» у Станиславові, читальні «Просвіти» в Угорниках, членом дирекції Кооперативного банку, головним контролером повітової ради від українських установ, опікуном «Пласту» та інших молодіжних організацій. Крім цього, парох виконував обов'язки радника єпископської консисторії, а 1928 р. став послом від Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) до Варшавського сейму [3, с. 5].

За словами доньки душпастиря Марти Ганушевської-Малкош, батьки навчали бути милосердними, ввічливими, слухняними, скромними та ощадливими. Велику увагу відводили знанню правил етикету й умінню поводитися за столом [9]. У домі о. М. Ганушевського панували дисципліна і порядок. Якщо хтось із дітей чинив неправильно, то найбільшим покаранням для них були слова матері про те, що Ісус Христос не буде їх любити [5, с. 127]. Існувало табу на алкогольні напої, адже священник очолював антиалкогольне товариство «Відродження» [4, с. 214–215]. Усі дев'ятеро синів та доньок мали музичні здібності й часто влаштовували домашні концерти, на яких виконували народні, стрілецькі та пластунські пісні [5, с. 127]. Патріотичне виховання здійснювалося через відповідну літературу, історичні перекази тощо [10].

---

¹ Публікація створена в рамках стипендіальної програми Центру діалогу ім. Юліуша Мерошевського.

Парох Михайло разом із дружиною Іриною подавали гідний приклад громадської роботи не тільки своїм дітям, а й численному товариству гімназистів і студентів, які відвідували їхній дім. Гостинні зустрічі в оселі Ганушевських згадував товариш його синів Б. Сусідній (Шарко): «По обіді ми звичайно проходжувались в саду або грали у відбивану, аж до Вечерні. По Вечерні господиня подавала ароматичну попівську каву, після чого починали ми товариські забави: у стару, традиційну вже корчму із викупуванням «фантів», де за викуп «здовжений» мусів розказати якийсь дотеп чи виконати якесь інше «загадочне» доручення, або, що гірше, сідати в колі товариства на цензурне крісло й вислуховувати, що хто про нього думає...» [11, с. 766–767]. Цікаво, що священник відступив членам молодіжної організації «Пласт» невелику кімнату в одній із господарських забудов, де ті розмістили лави й стіл для роботи самоосвітнього гуртка. На парафіяльному подвір'ї пластуни облаштували площу для маршів і вправ, а також волейболу [1, с. 92].

Отримавши відмінне виховання, Теофіл Ганушевський, як і його брати, активно займався громадською діяльністю. Закінчив Торговельну школу у Станиславові, відбув службу у польському війську. Працював книговодом (бухгалтером) у повітовому Союзі кооператив. Виконував обов'язки військового референта Станиславівського окружного проводу ОУН. У 1939 р. одружився з Анною Насадюю і сподівався на щасливе подружнє життя, однак 26 жовтня 1940 р. його арештували «совіти» [2, с. 60]. Рішенням Військового трибуналу від 31 березня 1941 р. чоловік був засуджений до розстрілу та ймовірно страчений наприкінці червня цього ж року [8, с. 530]. Тоді впродовж перших днів німецько-радянської війни енкаведисти розстріляли у тюрмах заходу України понад 20 тисяч в'язнів [6]. Тому не випадково перший місяць літа 1941 р. в історичній літературі отримав назву «кривавий червень».

Мешканка Станиславова Оксана Лемеха-Луцька згадувала, як після відступу радянських військ і встановлення німецької адміністрації, пішла з подругами (у тому числі й з дружиною Теофіла Ганушевського) до в'язниці на вулиці Білінського². Вони розшукували своїх родичів і знайомих. «На подвір'ї тюремних робітень ми побачили збиті з дощок лави, на яких лежали тіла закатованих в'язнів. Руки їхні були скручені поза спиною, зв'язані дротом, тіла обвуглені вогнем, до нерозпізнання. Сопух був незносний. Тіла замучених розкладалися під гарячим сонцем, а ми, затуливши хустинками обличчя, похилялися над почорнілими трупами, шукали наших знайомих. «Може то... він»? – крізь сльози схлипувала молода дружина Ф. Г. (Філька Ганушевського – О. Д.) – але дарма, обличчя і тіла не можна було ідентифікувати» – писала у спогадах О. Лемеха-Луцька [7, с. 358]. На жаль, точне місце поховання Теофіла так і не вдалося встановити. Ймовірно він

² Сучасна вулиця Української Перемоги.

похований у спільній могилі разом з іншими розстріляними у 1941 р. політв'язнями Станиславівської тюрми [2, с. 60].

Загибель Теофіла Ганушевського стала важким ударом для усіх членів родини і великою втратою для українського національно-визвольного руху. На жаль, його доля не була винятком, адже в умовах радянського тоталітарного режиму 1939–1941 рр. у Галичині були арештовані, репресовані чи закатовані тисячі українських інтелігентів, національно свідомих селян і робітників.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гандзюк Р. Угорники. Нарис з історії села від найдавніших часів до сьогодення. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2007. 464 с.
2. Ганушевська-Малкош М. України і віри не зрадили. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. 80 с.
3. Ганушевська-Руснак І. Спомини. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2009. 116 с.
4. Дрогобицька О. Громадська діяльність родини Ганушевських у 20-х – 30-х рр. ХХ ст. *Науковий вісник ІФБУ «Добрий Пастир»*: Зб. наук. праць. Вип. 7. Богослов'я. 2015. С. 212–219.
5. Дрогобицька О. Особливості виховання у родинах сільського греко-католицького духовенства Галичини (кінець ХІХ ст. – 30-ті рр. ХХ ст.). *Науковий вісник ІФБУ «Добрий Пастир»*: Зб. наук. праць. Вип. 6. Богослов'я. 2014. С. 123–130.
6. Ісаюк О. «Кривавий червень» 1941-го: радянські розстріли на заході України. URL <https://localhistory.org.ua/texts/statti/krivavii-cherven-1941-go-radianski-rozstrili-u-zakhidnii-ukrayini/>
7. Лемеха-Луцька О. У в'язницях трьох окупантів. *Альманах Станиславівської землі*. Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. Т. II. С. 349–364.
8. Реабілітовані історією: Івано-Франківська область. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2004. Кн.1. 983 с.
9. Спогади М. Ганушевської-Малкош, 1926 р. н. Записано Дрогобицькою О. Я. 9 серпня 2014 р.
10. Спогади М. Ганушевської-Малкош, 1926 р.н. Записано Дрогобицькою О. Я. 4 січня 2015 р.
11. Сусідній Б. На приходстві в Угорниках. *Альманах Станиславівської землі*. Нью-Йорк – Торонто – Мюнхен, 1975. Т. II. С. 764–768.